

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Nagy László Attila ügyvéd (**cím**) által képviselt I.rendű felperes neve(I.rendű felperes címe) I. rendű, II.rendű felperes neve(**II. rendű felperes címe**) II. rendű felpereseknek, a dr. ... kamarai jogtanácsos (**alperes címe**) által képviselt alperes neve(**alperes címe**) alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. március 23. napján meghozott 4.P.23.203/2017/12. számú ítélete ellen az I-II. rendű felperesek részéről 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti. Fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 482.000 (Négyszáznolcvankétezer) forintot és 38.100 (Harmincnolcezer-száz) forint elsőfokú perköltséget.

Az I. rendű felperes illetékfizetési kötelezettségét mellőzi, a II. rendű felperes által fizetendő illetéket 90.000 (Kilencvenezer) forintra felemeli, az állam által viselt illetéket 72.000 (Hetvenkétezer) forintra leszállítja. Az elsőfokú bíróság további rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 15.000 (Tizenötezer) forint másodfokú perköltséget. A II. rendű felperes 167.800 (Százhatvanhétezer-nyolcszáz) forint le nem rótt fellebbezési illetéket köteles a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felhívására megfizetni, a további 38.600 (Harmincnolcezer-hatszáz) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I. rendű felperest alperes 2013. február 4. napján fogadta be, ahol megszakításokkal 2014. április 1. napjáig tartózkodott. II. rendű felperest az alperes 2004. július 19. napján fogadta be, az intézetben 2010. február 22-ig tartózkodott megszakításokkal. Az alperes I. rendű felperes számára 402 napig, a II. rendű felperes számára 1749 napon keresztül nem biztosította a megfelelő méretű elhelyezést. Az I. és II. rendű felperesek a fogva tartásuk körülményeivel összefüggésben panaszt nem terjesztettek elő.

Az I. és II. rendű felperesek 2017. augusztus 24-én előterjesztett keresetlevelükben a fogva tartásuk körülményeivel kapcsolatban hivatkoztak az alperes által megsértett 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 135. § (2) bekezdésére. Az el nem különített WC helyiség miatt esetenként 15-30 percig embertelen,

megalázó bánásmódnak voltak kitéve a szagok miatt. A fenti jogszabálysértésre tekintettel kérték, hogy a bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) és e) pontja alapján az I. és II. rendű felperesek emberi méltósághoz, a testi épséghez, az egészséghez való személyiségi jogai sérelmét állapítsa meg. Ezt meghaladóan az I. rendű felperes 482.000 forint, a II. rendű felperes 2.098.000 forint nem vagyoni kára megtérítését kérte.

Az alperes a kereset elutasítását indítványozta. Arra hivatkozott, hogy az 1979. évi 11. tvr. 24. § és a 21/1994. (XII. 30.) IM rendelet bv. intézetek kijelölésére vonatkozó 5. §, a 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdés kárigény bekövetkezésekor hatályos rendelkezése szerint a meghatározott alapterületet csak abban az esetben kell az intézetnek biztosítani, ha lehetőségei adóttak. A büntetés-végrehajtási intézetnek nincs mérlegelési lehetősége, a hatályos jogszabályok alapján be kell fogadnia a különböző hatóságok által átkísért, az önként jelentkező, illetve a megőrzésre érkező fogvatartottakat abban az esetben is, ha férőhelyei megteltek. Kiemelte, hogy sem az I. rendű, sem a II. rendű felperes az elhelyezési körülmények miatt nem terjesztett elő panaszt, így nem tette lehetővé azt, hogy a panaszkodó az alperes orvosolja. A BH2001. 319. számú jogesetre hivatkozással előadta, hogy a jelen perben a Ptk. 349. § (1) bekezdés szerinti közigazgatási jogviszonyban okozott kár megtérítése alapján lehet az ügyet elbírálni. Az EBH2000. 199. számú jogeset alapján állította, hogy a jogorvoslati jog kimerítésének elmulasztása esetén a bíróság nem veheti át a közigazgatási szerv hatáskörét. A II. rendű felperes tekintetében arra hivatkozott, hogy a követelés elévült, mert a II. rendű felperes 2010. február 22. napján szabadult.

A felperesek az elévülési kifogással összefüggésben előadták, hogy a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogsértés megtörténtének megállapítása az elévüléstől független. A nem vagyoni kártérítési igény sem évülhet el, mert a szabadságvesztés végrehajtását egységesen, mint büntetés-végrehajtási jogviszonyként kell értékelni. Ekként az elévülés a károkozás megszűnésekor, a felperesek szabadulásakor kezdődött. Másrészt az EJEB pilot ítéletéig a felperesek menthető ok miatt nem tudták követelésüket érvényesíteni. Az elévülés nyugvását alapozza meg az, hogy az elhelyezés sérelmezése az elítélt számára negatív következménnyel, retorzióval járt volna, ez pedig csak a szabadulással szűnt meg, az elévülés kezdő időpontjának ezt kell tekinteni. A pilot ítéletig az elítéltek nem indítottak peres eljárásokat, mert a Kúria által szentesített joggyakorlat eleve pervesztességre ítélte őket. A gyakorlat évekig tartó, nemzetközi és belső joggal ellentétes magatartása akadályozta az elítéltek jogérvényesítését.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes az I. rendű felperes emberi méltósághoz, testi épséghez, egészséghez való személyiségi jogát megsértette a 2013. február 4. napjától 2014. április 1. napjáig tartó fogva tartása időszakában 402 napon keresztül, míg a II. rendű felperes emberi méltósághoz, testi épséghez, egészséghez való személyiségi jogát 2004. július 19. napjától 2010. február 22. napjáig tartó fogva tartása időszakában 1749 napon keresztül. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Felhívta az I. rendű felperest, hogy az állami adóhatóság külön felhívása alapján az ott közölt módon és időben fizessen meg 18.000 forint eljárási illetéket. Felhívta a II. rendű felperest, hogy az állami adóhatóság külön felhívása alapján az ott közölt módon és határidőben fizessen meg 64.500 forint eljárási illetéket. Megállapította, hogy 82.500 forint eljárási illetéket az állam visel, a perben felmerült költségeket pedig a felek maguk viselik.

A kereset elbírálásánál felhívta a Ptk. 75. § (1) bekezdését, 76. §-át, az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdését, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 3. cikkét, az Európa Tanács Bizottsága állásfoglalását, az Emberi Jogok Európai

Bíróságának számos ügyben meghozott ítéletét, a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet jogsértés időpontjában hatályos 137. § (1) bekezdését, az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB határozatát, továbbá a Kúria számos eseti döntését. Azt tényként állapította meg, hogy az alperes az I. rendű felperes fogva tartásának időtartamából 402 napig, a II. rendű felperes fogva tartásának időtartamából 1749 napig nem biztosította a minimális nagyságú mozgásteret. A felperesek ily módon történő elhelyezése önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére. Tévesnek tartotta azt az alperesi álláspontot, amely szerint az IM rendelet csupán lehetőségként határozta meg a mozgáster nagyságát. A szabadságvesztés büntetés végrehajtása nem érintheti, nem sértheti a fogvatartott alapvető szabadságjogait, emberi méltóságát, az emberséges bánásmódhoz való jogát. A többszemélyes zárkában az egy főre jutó mozgáster biztosításának elmaradása embertelen, megalázó bánásmódot jelent, ezért a keresetnek megfelelően megállapította a jogsértést, figyelembe véve azt is, hogy az ezzel kapcsolatos igényérvényesítés nem évül el.

A felperesek kártérítési igényével összefüggésben az alábbi volt az álláspontja. A felperesek által megjelölt sérelem tekintetében az állam helytállási kötelezettségét kimondó jogi szabályozás nem létezik, az állam nem lépett közvetlen jogviszonyba a felperesekkel. Ezért a perben érvényesített jogsértésért nem az állam, hanem az alperesi büntetés-végrehajtási intézet felel.

Megalapozottnak tartotta a II. rendű felperes kártérítési igényének elévülésére vonatkozó kifogást. A Ptk. 360. § (1) bekezdésének és 324. § (1) bekezdésének felhívását követően rámutatott, a károsodás a kár bekövetkeztével nyomban esedékes, mivel a II. rendű felperessel szembeni jogellenes fogva tartás 2010. február 22. napjáig állt fenn, ezért a II. rendű felperes kártérítéssel kapcsolatos igényérvényesítési lehetősége ekkor megnyílt, így a Ptk. 326. § (1) bekezdése alapján az elévülés is kezdetét vette. A II. rendű felperesnek a Ptk. 324. § (1) bekezdésében írt 5 éves elévülési időn belül a nem vagyoni kártérítés iránti keresetét 2015. február 21. napjáig kellett volna benyújtania, ennek azonban nem tett eleget. A II. rendű felperes elévülés nyugvására vonatkozó érvelését sem fogadta el. A II. rendű felperes az alperes által becsatolt kimutatás szerint a fogva tartása időszakában élt panasztételi jogával, ezen túl többször meghallgatására is sor került, az igényérvényesítés egyéb lehetősége is nyitva állt előtte, arra pedig semmilyen körülmény nem utal, hogy a II. rendű felperest az általa megjelölt retorzió érthette volna.

Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés iránt előterjesztett keresetét vizsgálva utalt arra, hogy a kereset jogalapjaként megjelölt Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján a kártérítésre irányuló szabályok alapján kell eljárni. A szabadságvesztés végrehajtása vagy a szabadság elvonásával járó egyéb fogva tartás a büntetés-végrehajtási szerveknek a közhatalom gyakorlása során kifejtett olyan intézkedő tevékenysége, amelyre az államigazgatási jogkörben okozott károkozás szabályait kell alkalmazni. Ebből következően a Ptk. 349. § (1) és a 339. § (1) bekezdése alapján azt kellett az eljárás során vizsgálni, hogy az alperes a már bemutatott okból jogellenes és neki felróható magatartásával okozati összefüggésben I. rendű felperesnek kára keletkezett-e vagy sem.

Az, hogy a személyiségi jogi jogsértés megtörtént, önmagában még a nem vagyoni kártérítés alaposságát nem jelenti, ugyanis a kártérítés a Ptk. 349. § (1) bekezdés és 339. § (1) bekezdés alapján követelhető. Az alperes a Ptk. 349. § (1) bekezdése alapján akkor tartozik nem vagyoni kártérítést fizetni, ha kompenzálандó hátrány rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg az I. rendű felperes a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette. Rámutatott, hogy a hatékony jogorvoslat nem azonos a bírósági eljárás előtti igényérvényesítéssel, mert azzal szemben az a követelmény, hogy alkalmas legyen a kár elhárítására. A hazai joggyakorlat értelmében a jogorvoslati lehetőség kimerítésének elmulasztása esetén a kártérítési igényt elbíráló bíróság nem veheti át a közigazgatási szerv hatáskörét, nem vizsgálhatja, hogy a rendes jogorvoslat mennyiben lett volna alkalmas a kár elhárítására. Kivételt csak az az eset képez, amikor a

közigazgatási szerv döntésének alapjául olyan jogvita szolgál, amelynek elbírálása a polgári bíróság hatáskörébe tartozik. A fogvatartottak mikénti elhelyezése nem polgári jogi kérdés, arra a büntetés-végrehajtási jog szabályai vonatkoznak és az alapján az alperes jogosult lefolytatni a közigazgatási eljárást. Idézte a Fővárosi Ítéltábla .../2015/11. számú határozatában kifejtett érvelést. Az Európai Unió Bírósága .../15. és a .../15. számú ügyben hozott ítéletében és az EJEB ... ítéletében foglaltakkal ellentétben úgy foglalt állást, hogy önmagában a büntetés-végrehajtási intézetek köztudott zsúfoltsága nem alkalmas annak alátámasztására, hogy konkrét fogvatartott konkrét körülményei is erre az eredményre vezessenek. A rendes jogorvoslat kimerítése minden ügyben egyedileg vizsgálandó.

A perben rendelkezésre álló iratok és a 2018. március 23-i tárgyaláson tett szóbeli előadás alapján megállapította, hogy az I. rendű felperes nem vette igénybe az IM rendelet 6. § (1)-(5) bekezdés, (8) bekezdése, 7. és 9. § szerinti rendes jogorvoslatot, amely önmagában akadálya a nem vagyoni kártérítés megítélésének. A kártérítési felelősség feltételei konjunktívak, a Ptk. 349. § (1) bekezdése szerinti speciális feltétel a Ptk. 4. § (1) bekezdésében foglalt általános elvárás kifejeződése is egyben. Amennyiben ugyanis az I. rendű felperes a fogva tartásának jelen perben kifogásolt körülményei miatt panasszal élt volna, ezzel igazolhatná, hogy e körülményeket ténylegesen is olyan súlyos hátránnyaként élte meg, ami a nem vagyoni kártérítéssel való kompenzálást igényli. A panasz jogának emellett olyan szerepe is lett volna, hogy gyakorlásával igazolható lett volna a hátrány. Az, hogy az I. rendű felperes kérelmet az elhelyezése miatt nem jelentett be a fogva tartása hosszú ideje alatt, pusztán az általános elvek alapján nem teszi lehetővé, hogy a bíróság arra a következtetésre jusson, hogy a fogvatartott I. rendű felperest olyan hátrány érte, amit csak utóbb állított. Az elsőfokú bíróság a fentiekre tekintettel I. rendű felperes keresetét annak összecszerűségére vonatkozóan nem vizsgálta, azt elutasította, perkoltségről pedig a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott.

Az elsőfokú ítélettel szemben az I. és II. rendű felperesek terjesztettek elő fellebbezést. Kérték, hogy a Fővárosi Ítéltábla a határozatot változtassa meg és kötelezze az alperest I. rendű felperesnek 482.000 forint, II. rendű felperesnek 2.098.000 forint kártérítés megfizetésére. Kérték, hogy az ítéltábla az alperest perkoltségeikben marasztalja. Az elsőfokú bíróság az objektív szankciók vonatkozásában megalapozott tényállást állapított meg, helytálló jogi következtetést vont le. A szubjektív szankció körében nem megfelelően alkalmazta az elévülés intézményét, mert nem vizsgálta és alkalmazta az elévülés megszakadását és nyugvását. Téves az elsőfokú bíróságnak a rendes jogorvoslat körében alkalmazott jogi álláspontja.

I. rendű felperes fellebbezése alapos, II. rendű felperes fellebbezése alaptalan.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdés alapján fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Az alperes által elkövetett jogsértés tekintetében az elsőfokú bíróság keresetnek helyt adó rendelkezését alperes fellebbezéssel nem támadta, ekként az a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében első fokon jogerőre emelkedett. A másodfokú eljárás tárgyát az elsőfokú ítélet keresetet elutasító rendelkezése képezte. E körben az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a kereset elbírálása szempontjából irányadó jogszabályokat maradéktalanul felhívta, a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság II. rendű felperes kártérítés iránti követelésének elévülésével összefüggésben kifejtett álláspontjával is maradéktalanul egyetértett, ennek cáfolatára a II. rendű felperes fellebbezése kellő okot nem szolgáltatott.

Az I. rendű felperes kártérítési igényével összefüggésben az elsőfokú bíróság jogi álláspontja az volt, hogy a Ptk. 349. § (1) bekezdésben meghatározott különös feltételt I. rendű felperes nem teljesítette, a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőséget nem merítette ki, követelése

ezért nem lehet megalapozott. A Ptk. 349. § (1) bekezdés - és a Kúria .../2016/3. számú határozatának jogi indokai - szerint azonban a rendes jogorvoslat kimerítésének követelménye nem minden esetben, csak akkor támasztható a károsulttal szemben, ha az a kár elhárítására alkalmasnak mutatkozik. A rendelkezésre álló peradatok alapján az alpereshez intézett panasz az elhelyezési körülmények érdemi megváltoztatására nem volt alkalmas, az alperesi intézményben egyetlen zárka sem volt alkalmas a jogszabályban előírt mértékű alapterület, illetve légtér biztosítására. Erre tekintettel a panasz benyújtása a kár elhárítására nem volt alkalmas, ekként hiánya nem jelentette a rendes jogorvoslat kimerítésének elmulasztását, ezért az alperes kártérítési felelősségét nem zárja ki.

A Kúria újabb gyakorlata (Pfv.IV.21.654/2015/11., Pfv.IV.21.344/2015/6.) egyértelművé teszi azt, hogy a jogszabályokban írt befogadási kötelezettség léte önmagában nem mentesíti a büntetés-végrehajtási intézetet az ugyancsak jogszabályban előírt elhelyezési követelmények teljesítésének kötelezettsége alól. A tartósan nem megfelelő, embertelen, az intimitás legalacsonyabb szintjét sem biztosító elhelyezési körülmények egyben személyiségi jogsértésnek is minősülnek, és mint ilyen megalapozhatják a kártérítési igényt. Nem vitatott, hogy I. rendű felperes ilyen körülmények között történő elhelyezésére huzamosabb időn, 402 napon keresztül került sor, ezzel összefüggésben a I. rendű felperes által követelt 482.000 forint nem vagyoni kártérítés eltúlzottnak nem tekinthető.

A fent kifejtett indokok alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdés alapján részben megváltoztatta és az alperest I. rendű felperes keresetének megfelelő marasztalási összeg, a Pp. 78. § (1) bekezdés, továbbá a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja szerint meghatározott mértékű elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezte, az I. rendű felperes pernyertességére tekintettel a kereseti illeték fizetési kötelezettségét mellőzte. A II. rendű felperes által le nem rótt 125.880 forint kereseti illetékből 90.000 forint megtérítésére a Pp. 81. § (1) bekezdés alapján a II. rendű felperest kötelezte, míg a fennmaradó 72.000 forint kereseti illeték viselésére az alperes illetékmentességére tekintettel az állam köteles. Az elsőfokú bíróság további rendelkezéseit helyes indokainak sürgősen megismétlése nélkül helybenhagyta.

A másodfokú eljárás során I. rendű felperes pernyertes, a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján alperes a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és az (5) bekezdés alapján meghatározott mértékű másodfokú perköltség megfizetésére köteles. A II. rendű felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, pervesztességére tekintettel 167.800 forint le nem rótt fellebbezési illetéket köteles a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felhívására megfizetni. Alperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő, a másodfokú tárgyaláson nem jelent meg, perköltség iránti igénye a másodfokú eljárás során nem volt, ekként a Pp. 78. § (2) bekezdés alapján e körben az ítéltábla a határozathozatalt mellőzte. A további 38.600 forint fellebbezési illeték viselésére a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. § alapján az állam köteles.

Budapest, 2019. február 5.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
előadó bíró

dr. Hegedűs Mária s.k.
bíró